

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ב

חלק א – יוצא לאור לשי"פ דברים, ת"יב נדחה, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכות

החייל ב„צבאות השם”

רפאל משה שיחי

ליום הולדתו השלישי, כ"ו תמוז

ולרגל ה„אפשערעניש” שלו – טו"ב מנחם-אב, ה'תשע"ח

ולזכות אחותו

חנה מרים שתחי

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יעקב יוסף וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו רסקין

שלוחי כ"ק אדמו"ר למדינת ג'מייקה

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה ברכה שיחיו רסקין

הרה"ת ר' ישעי' זוסיא וזוגתו מרת אסתר שיחיו ווילהעלם

הָאָבֶן גֵּזֶען, אִזְּ דִּי דְאִזְקֵקֵי שִׁיטָה הָאֵט נִיט גַּעמֶאכְט קִינן אוֹיסנָאָם בְּנוּגַע אִפִּילוּ יַענֵע אֶסִּימִילֶאָנְטן, וּוְעִמֵּן דִּי אֶסִּימִילֶאָצִיעַ הָאֵט גַּעפִּירט צוּם לֶאָגִישׁן אוֹיספִּיר — שְׂמֵד ר"ל.

זָאָל דַּעַר אוֹיבֶעֶרשְׂטֶעֶר הַעֲלָפֶן, אִזְּ יַעֲדַעַר אִיד און אוֹיִדִישֶׁ פֶּרוּי זָאָלֶן עֶרפִּילן זִיעֶר אוֹיפֶגָאָבֵעַ צוּ הַעֲלָפֶן וּוִידַעֲרֹאִוִּפֶלֶבֶן און פֶּאַרשְׂפִּירִיטן דָּאָס אַמֶּת־אִיִּדִישׁ לַעֲבֹן אִין טָאָג־טֶעגֶלֶכֶן לַעֲבֹן, וּוּאָס דוּוֹקָא אִין דַּעַם — אוֹיף צוּ לַהֲכַעִיס אוֹנֶזֶעֶרֶע שׁוֹנָאִים — לִיגֵט אוֹנֶזֶעֶר נַצְחוֹן און נַצְחִיּוֹת.

בְּבִרְכָה.

[תרגום חפשי]

את מכתבה, עם השירים המצורפים, קיבלתי בתודה.

לאור השירים הלבביים שלה אודות — כפי שמתבטאת — "לאָדזש היהודית של פעם" ("אַמֶּאָלִיקֶער יִיִדישֶׁער לֶאָדזש"), מאמין אני שמיותר להדגיש אשר הרוח של היטלער י"ש ממשיכה גם עתה, ולדאבוננו — לא רק במדינת אשכנז. מכך מובן, שהמלחמה נגד רוחו מוכרחה להתנהל עם כל התוקף, ועוד יותר. ואחת מהמטרות הראשונות של מלחמה זו צריכה להיות — שהחיים היהודיים אודותם כותבת לא יהיו כדבר "שבעבר" ("אַמֶּאָלִיקֶער"), אלא דבר עכשווי. במלים אחרות: שבת־כנסת גדושים לא יהיו מקרה־חריג — בעת חתונה, או בימי יום־כיפור וראש השנה — אלא תופעה יום־יומית, כפי שהי בלֶאָדזש; ושנרות השבת וכיו"ב יאירו את הבתים היהודיים, שיהיו יהודיים־באמת, לא רק יהודיים בֶּשֶׁם; ז.א. שהאור והחום של החיים היהודיים ע"פ התורה ומצוות, יורגשו בימים שלפני השבת ושלֶאֶחֶר השבת, בכל תחומי החיים היום־יומיים. זוהי הדרך היחידה להילחם בכל שונאי ישראל, על כל גוויניהם.

כיום כבר צריך להיות מוכח לכל — כמה כוזבת היתה האשליה, שאפשר להיות שונא של הרוח היהודית ולהישאר עם הגוף היהודי. במוקדם־אר־במאוחר מוכרח הדבר שמהשנאה לרוח היהודית — תצמח שנאה לגוף היהודי, גם ליהודי כזה שרוצה להכחיש את יהדותו. והרי הדבר מדהים וראוי לציון, אשר ההתבוללות החלה והתפשטה באותה מדינה — היכן שכמה עשרות שנים לאחרי זה צמח היטלער והשיטה ההיטלעריה. ונוכחנו לראות ששיטה זו לא עשתה שום חריגה — אפילו בנוגע לאותם מתבוללים, שההתבוללות הביאתם לתוצאה המתבקשת — שְׂמֵד ר"ל.

יעזור השי"ת, שכל יהודי — איש ואשה — ימלאו את תפקידם, לעזור להחיות־מחדש ולהפיץ את החיים היהודיים־האמיתיים בחיים היום־יומיים, שדוקא בזה — "להכעיס" את שונאינו — מונחים נצחוננו ונצחיותנו.

בְּבִרְכָה.

בס"ד.

פֶּתַח דְּבַר

לְקִרְאָת ש"פ דְּבָרִים (ת"ב נדחה), הַנִּנּוּ מוֹצִיאִים לְאוּר חֶלֶק רֵאשׁוֹן מֵהַתּוֹעֵדוֹת כ"ף מִנְחָם־אֵב ה'תשל"ב — הַנְּחָה בְּלִתִּי מוֹגֵה.

*

בְּתוֹר הוֹסֵפֶה — מִכְּתָבִים (תְּדַפִּיס מִכְּרִכִּי אַגְרוֹת־קוֹדֶשׁ שְׂמִכִּינִים עֵתָה לְדַפּוּס).

*

וְיִהְיֶה שְׂנוּכָה תִּיכְף וּמִיד מִמֶּשׁ לְקִיּוּם הַיַּעוֹד "הַקִּיצוֹ וּרְנִנּוּ גו'", וּמִלְכְּנוּ נִשְׂיֵאֵנוּ בְּרֵאשֶׁם, וְיִשְׁמִיעֵנוּ נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ, "תּוֹרָה חֲדָשָׁה מֵאֵתִי תִצְאָה".

וַעַד הַנְּחָת בְּלֵה"ק

ה' חנ"א, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

מוזמן לא שמעתי בהנוגע למצב בריאות ד... ובפרט בהענין שדברנו בעת שיחתנו האחרונה, ויהי רצון שיהי זה סימן שהכל בסדר ושלוש.

בכבוד ובברכה.

ב

בי"ה, כ' מרחשון, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ.י.

מרת חנה תחי' פערנהאָף
ריאָדע־זשאַנעראַ

ברכה ושלוש!

אייער בריוו, מיט די בייגעלעטע לידער, האָב איך דאַנקענד ערהאַלטן.

אין ליכט פון אייערע האַרציקע לידער וועגן — ווי איר דריקט זיך אויס — "אַמאָליקער יידישער לאַדזש", גלויב איך, אַז ס'איז איבעריק צו אונטערשטרייכן, אַז דער גייסט פון היטלער י"ש האַלט נאָך אַן אויך איצט, און ליידער ניט נאָר אין דייטשלאַנד. דערפון איז פאַרשטענדלעך, אַז די מלחמה קעגן זיין גייסט מוז אָנגעפירט ווערן מיט דער גאַנצער שטאַרקייט, און נאָך מער. און איינער פון די ערשטע צילן פון דער מלחמה דאַרף זיין, אַז דאָס אידיש לעבן וואָס איר באַשרייבט זאָל ניט זיין אַן "אַמאָליקער", נאָר אַן איצטיקער. מיט אַנדערע ווערטער: די געפאַקטע שולן זאָלן ניט זיין קיין אויסנאַמספאַלן — אין דער צייט פון אַ חתונה, אָדער אין די טעג פון יום־כיפור און ראש השנה — נאָר אַ טאָג־טעגלעכע דערשיינונג, ווי דאָס איז געווען אין לאַדזש; און אַז די שבת־ליכט אא"וו זאָלן באַלייכטן די אידישע הייזער, זיי זאָלן זיין אמת־אידיש, ניט נאָר אידיש אין נאָמען; ד.ה. אַז דאָס ליכטיקייט און וואַרעמקייט פונם אידישן לעבן לויט דער תורה און מצוות, זאָל זיך פילן אין די טעג פאַר שבת און נאָך שבת, אין אַלע הינזיכטן פון טאָג־טעגלעכע לעבן. דאָס איז דער איינציקער וועג צו באַקעמפן אַלע שונאי ישראל, פון אַלערליי שאַטירונגען.

היינט דאַרף מען שוין זיין איבערצייגט ווי פאַלש עס איז געווען די איינרעדעניש, אַז מ'קען זיין אַ שונא צום אידישן גייסט און בלייבן ביים אידישן גוף. פריער־שפעטער מוז פון דער שנאה צום אידישן גייסט אַרויסוואַקסן אַ שנאה צום אידישן גוף, אפילו צו אַזאַ אידן וועלכער וויל פאַרלייקענען זיין אידישקייט. עס איז דאָך מערקווירדיק, אַז די אַסימילאַציע האָט זיך אָנגעהויבן און האָט זיך פאַרשפרייט אין דעם לאַנד וואו מיט עטלעכע צענדליק יאָר שפעטער איז אויסגעוואַקסן היטלער און די היטלעריסטישע שיטה. און מיר

בס"ד. שיחת יום ב' ב' ראה, כ"ף מנחם־אב, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. איתא בגמרא בסיום וחזתם מסכת ברכות¹,

— שהיא המסכת הראשונה של כל ששה סדרי משנה וגמרא (כולל גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש²), ובאה בהמשך לתורה שבכתב, ובלשון הגמרא מיד בהתחלת המסכת: "תנא היכא קאי דקתני מאימתי... אקרא קאי דכתיב כו"³. ומודגש יותר ע"פ המבואר בספרים⁴, שתושב"כ מסתיימת באות ל' ("ישראל"), ולאחרי אות ל' באה אות מ' שבה מתחילה תושבע"פ ("מאימתי"); והרי סיום המסכת קשור עם התחלת המסכת — "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר" ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון".

וענין זה הוא מהראיות וההוכחות על נצחיות הנשמה, ועד שהנצחיות היא לא רק שנשארת באותו אופן כפי שהיתה ביום ההסתלקות והפטירה, אלא עוד זאת, שהולכת מחיל אל חיל.

וכדאיאתא בכתבי האריז"ל [שבחודש זה, בחמשה בו, מלאו ארבע מאות שנה להסתלקות שלו⁵] בפירושו מאמר הגמרא הנ"ל⁶ בנוגע לענין ד"ילכו מחיל אל חיל" כפי שהוא בעוה"ב,

— ולהעיר (בתור מאמר המוסגר בנוגע להפירושו ד"עולם הבא") ממ"ש הרמב"ם: "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה... (ש)הרי הוא מצוי ועומד... ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו כו"⁷ — וז"ל: "בעולם שלאחר המיתה ת"ח עוסקים בתורה ועולין ממדרגה למדרגה ומישיבה לישיבה, כי אפילו מרע"ה בכל יום ויום (גם לאחר הסתלקותו, כמ"ש "וימת גו' משה") עולה ומשיג יותר... וז"ס

(1) קיצור ותוכן שיחה זו — נכלל בשיחה שהוגעה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונרפסה בלקו"ש ח"ד ע' 34-5.
(2) נסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252.
(3) ראה בספרי החיד"א — חומת אנך על תנ"ך בסופו. פתח עינים על הש"ס בתחלתו.
(4) תהלים פד, ח.
(5) ראה גם מכתב מוצש"ק חזון, אור ליום ה' מנ"א שנה זו (אג"ק חכ"ז ע' תסז ואילך).
(6) לקוטי הש"ס סוף ברכות.
(7) ראה גם לקו"ש ח"ד שם הערה 44.
(8) ה'ל' תשובה ספ"ח.
(9) ברכה לד, ה.

יצא אדם לפעלו¹⁰ . . כי כשיצא האדם מעוה"ז (לאחרי שנסתיימו הימים הקצובים לו מהקב"ה, כמ"ש"י "ימים יוצרו"), יוצא תחילה לפעלו, ר"ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה"ז, וענין זה נמשך "עדי ערב¹⁰", ר"ל (עד) שיגמור העוה"ז הדומה לערב (והיינו, שהענין ש"אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל חיל" אצל הנשמות בעוה"ב הוא רק במשך זמן קיומו של עוה"ז), כי לעתיד אחר התחי' יהי' להם מנוחה, ועז"נ¹² "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

ב. וכיון שענין זה ("אין להם מנוחה . . בעוה"ב . . ילכו מחיל אל חיל") מסופר בגמרא (שאינה ענין של סיפורים, ואפילו לא סיפורים יפים...), הרי זה חלק מהתורה, ובמילא יש בזה הוראה לכל אלו שהתורה שייכת אליהם — כל אחד ואחת מישראל.

ובהקדמה — שלימוד התורה (לימוד הלכות הצריכות) וקיום המצוות (כו"כ ורוב המצוות) שייך הן לאנשים והן לנשים, ועד שגם אצל קטנים ישנו הענין דלימוד התורה (כמדובר בזה כמ"פ¹³ — אם זהו חיוב מצד עצמם, או מצד חובת האב לחנך את בנו בלימוד התורה במיוחד), שמתחיל עוד לפני שהם שייכים לעניני מצוות, שהרי מיד כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו תורה¹⁴.

וכיון שענין ההליכה ("ילכו מחיל אל חיל") בתורה [שהובא גם בסיום המסכת בנוגע ל"היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה . . שנאמר ילכו מחיל אל חיל"] הוא חלק בתורה שצריכים ללמדו הן אנשים והן נשים, ואפילו טף, שגם אצלם ישנו כבר הענין ד"תורה צוה לנו משה מורשה"¹⁵, שהרי ענין הירושה מתחיל תיכף משנולד¹⁶ — הרי מובן, שכן הוא גם בנוגע להמסופר בגמרא אודות ההליכה מחיל אל חיל בעוה"ב, שמלבד היותו סיפור יפה, הרי העיקר בזה היא ההוראה לכל אלו שיש להם איזו שייכות להולך מחיל אל חיל בעוה"ב, שנוסף על הליכתם מחיל חיל ע"י עבודתם מצד עצמם, תהי' להם תוספת נתינת כח בהליכתם מחיל אל חיל מצד העבודה וההליכה של זה שנמצא כבר בעוה"ב.

ומובן שהשייכות אליו יכולה להיות ע"י שייכות גופנית, ועוד יותר ע"י שייכות רוחנית — כשלומדים תורתו, ובלשון המשנה¹⁷: "פרק אחד

10) תהלים קד, כג.	סרמ"ה ס"ה ה' ת"ת לאדה"ז בתחלתו.
11) שם קלט, טז.	15) ברכה לג, ה.
12) תמיד בסופה.	16) ראה נדה מד, רע"א (במשנה). רמב"ם
13)	ה'י נחלות פ"א הי"ג. טושו"ע חו"מ סרע"ו
14) סוכה מב, סע"א. ספרי עקב יא, יט.	ס"ה.
רמב"ם ה' ת"ת פ"א ה"ו. טושו"ע יו"ד	17) אבות פ"ו מ"ג.

הוספה

א

בי"ה, כ"ז שבט תשכ"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב מוה' חיים דוב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל ספרו, ימי הבית השני, ולהווכח גם עי"ז אשר ממשיך בפעולות בשטח החינוך הכשר.

ומדייק הנני בכתבי "ממשיך", דלא כסיום ההקדמה, אשר "יאמר המחבר די בשטח ההיסטוריא", ובפרט שדוקא בתקופתנו זו, שלכאורה לאחרי התגלגלות המרובים בשטחים שונים, צריך הי' שטח זה להיות מתאים יותר להאמת, ופחות סילופים מאשר בספר[ן] ההיסטוריא לבני ישראל עד עתה, לבד מבי' וגי' אשר גם הם לקוים וד"ל, הרי להיפך מגפת הסילופים הולכת ורבה, וכסימן על עקבתא דמשיחא אשר חוצפה יסגי, סילופים מבהילים ביותר דוקא בנוגע לדורנו זה תקופת השואה ובסמיכות לה מלפני ומלאחרי, ואין מוחה בדברים נשמעים, ועד שאין מוחה על הסילופים שלפני כמה מאות שנים כולל ימי הבית השני שלפניו ושלאחרי, ובודאי לדכוותי האריכות למותר, שהרי מפורסם המצב לכל המתבונן מבלי דיעה קדומה.

וכיון אשר ההכרח בספרי היסטוריא אמיתים פשוט, ואין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן, בודאי שאפשריות מילוי הצורך בזה, ואשרי האיש אשר יזכה במילוי שליחות האמורה, וכל הקודם זכה.

א

מוה' חיים דוב: רבינוביץ, ברוקלין. בעל ה"דעת סופרים" על התנ"ך. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"כ אגרת ז'תצב.

ספרו, ימי הבית השני: ירושלים, תשכ"ג. — בתחלת ההקדמה לספרו, כותב הנמען: "ספר קטן זה . . כמו כל ספרי "דעת סופרים" . . נתחברו בעיקר אנב הוראה. דמות התלמיד הזקוק להתחנך לאהבת היהדות עמדה לנגד המחבר כו"; ובסיום ההקדמה — אשר "בזה, כנראה, יאמר המחבר די בשטח ההיסטוריה, לאחר כו".

בתקופתנו זו . . מגפת הסילופים הולכת ורבה: ראה גם אג"ק ח"ח אגרת ו'תשלב.

עקבתא דמשיחא . . חוצפה יסגי: סוטה מט, ריש ע"ב.

ואין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן: במדב"ר פ"ב, ג. תנחומא נשא יא.

אמרו חז"ל⁶³ שהארון שהי' יוצא עם בני' למלחמה הוא הארון שבו היו מונחים שברי לוחות.

ולכאורה קשה ביותר ("א שטורעם'דיקע קשיא"):

בנוגע לציאת בני' למלחמה נאמר⁶⁴ "מי האיש הירא ורך הלבב" — "מעבירות שבידו"⁶⁵ — "ילך וישוב לביתו", כך, שהיוצאים למלחמה הוצרכו להיות צדיקים, "ועליהם מפורש בקבלה שניך כעדר הרחלים וגו'⁶⁶, אף אנשי המלחמה שביך כולם צדיקים"⁶⁷.

ועם היותם צדיקים, ללא עבירות, "כולך יפה רעיתי ומום אין בך"⁶⁸ — הנה בצאתם למלחמה הוצרכו לענינים של לימוד זכות כו', שלכן הי' "ארון ברית ה' נוסע לפניהם"⁶⁹, כדי להבטיח את הנצחון במלחמה.

ובכן: מה הי' מונח בארון ברית ה' שהלך לפנייהם — שברי לוחות!?! ...

וזהו ההוכחה שענין זה אינו לא טוב בלבד ח"ו, אלא יש בזה לימוד זכות, ולימוד זכות גדול ביותר (וכפי שיתבאר לקמן), שלכן, לא הי' די בכך שהיוצאים למלחמה היו במעמד ומצב ד"כולך יפה רעיתי ומום אין בך", אלא הי' צורך שלפני המחנה ילך הארון שבו נמצאים שברי לוחות, וענין זה פועל נצחון גמור ברוחניות, ובדרך ממילא נעשה נצחון גמור כפשוטו בגשמיות.

ועד לנצחון האמיתי והאחרון והשלם במלחמת בני' נגד הגלות, ע"י המלחמה נגד "חטאינו", שזוהי הסיבה היחידה לכך ש"גלינו מארצנו"⁷⁰, וכאשר מנצחים במלחמה זו, אזי הולכים קוממיות לארצנו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

(63) נסמן בלקו"ש שם הערה 3. (64) פ' שופטים כ, ח. (65) פרש"י עה"פ. — וראה בהנסמן (66) בלקו"ש שם הערה 8. (67) פרש"י מטות לא, יא. — מספרי. וראה בעה"ט ר"פ תצא. (68) שם ד, ז. (69) בעלותך יוד, לג. וראה יהושע ו, ד ואילך. (70) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

.. או אפילו אות אחת", מצד המעלה שיש בשייכות והתאחדות שבאה ע"י שכל, שזהו "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות" (כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה בתניא¹⁸) — שפועלת נתינת כח ביתר שאת וביתר עוז בהליכה מחיל אל חיל, לכל אלו שלמדו אפילו אות אחת, ועאכו"כ הלכה אחת, ועאכו"כ אם למדו כו"כ ענינים.

ג. וכל זה — במשך כל השנה כולה, שהרי הפירוש במארוז"ל "אין להם מנוחה .. בעוה"ב" הוא שקאי על כל יום.

ועאכו"כ ביום השנה, כפי שנקרא בפי העולם: "יאָרצייט", שאז נעשית עלי' מיוחדת, שלא בערך לגבי העלי' שבכל יום ויום, שלכן ישנם כמה ענינים מיוחדים ליום זה דוקא — אזי יש נתינת כח במיוחד (שנמשכת בימי כל השנה כולה שלאח"ז) שמסייעת להצליח כו"כ פעמים ככה בהליכה מחיל אל חיל בעוה"ז, נשמות בגופים, שגם היא תהי' באופן של עלי' אמיתית שהיא עלי' שלא בערך, שהרי ליהודי ניתן כח שאפילו כשנשמתו בגופו יוכל להתעלות בעילוי שלא בערך עד לאופן של בלי גבול (באופן של יציאה מכל המדידות וההגבלות), ע"ז שמתאחד עם קו"ב"ה (ע"י אורייתא) באופן דכולא חד¹⁹.

וענין זה נמשך בלימוד התורה בהרחבה באריכות ובהעמקה בכמות ובאיכות גם יחד,

ומלימוד התורה — "בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה"²⁰ — הרי זה נמשך ב"ונתתי גשמיכם בעתם"²¹, שתומשך ברכת ה' גם באופן של אין-סוף, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"²², ולמטה מעשרה טפחים.

* * *

ד. כל ענין הקשור עם זכרון של מאורע שאירע בעבר, קשור עם ענין הזכרון כפי שהוא בתורה — שזהו חלק התורה שנקרא בשם "עדות" (כדלקמן ס"ו).

ובהקדמה — שמהחילוקים שבתורה נמשכים החילוקים שבעולם, וכמדובר כמ"פ²³ שכיון שהתורה היא "דיפתראות ופינקסאות" ("תכנית")

(18) פ"ה. — וקשור גם עם דברי הרמב"ם בענין יחוד המדע (דעה) היודע והיודע, או שכל משכיל ומושכל (ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י סוף שמונה פרקים להרמב"ם. מו"נ ח"א פס"ח). (19) ראה זח"ג עג, א. (20) ר"פ בחוקתי ובתו"כ ופרש"י. (21) שם, ד. (22) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז. (23) ראה גם תו"מ חנ"ז ס"ע 171 ואילך.

(“פלאַן”) שבהם נכרא העולם²⁴, הרי מובן שאין דבר בעולם קודם שישנו בתורה.

וזהו גם הביאור באריכות הסיפור הגמרא במסכת בכורות²⁵: “אל” קיסר לרבי יהושע בן חנני, נחש לכמה מיעבר ומוליד” — דלכאורה אינו מובן: מדוע שואלים שאלה כזו (לא אצל “סבי דבי אתונא”, שהתורה מעידה שהיו אנשים חכמים²⁶, אלא) אצל חכם שכל עסקו אינו אלא בתורה?! ופלא גדול יותר — שריב”ח לא אומר להם שזהו ענין שאינו שייך לתורה, שהיא תורה קדושה וכו’, אלא משיב להם — ע”פ המדות שהתורה נדרשת בהם, קל וחומר וכו’²⁷ — “לשב שני”!

והרי אין זה סיפור שנכתב בדברי הימים, אלא סיפור שרב אשי ורבינא הכניסוהו בתורה שבע”פ שענינה הוראה — לא רק לידע “נחש לכמה מיעבר ומוליד”, שיכול להיות מזה נפק”מ להלכה, אלא הוראה כללית — שלא זו בלבד שבתורה יש ענינים שמהם יכולים לידע מה שנעשה בעולם, אלא אדרבה: לא יכול להיות ענין בעולם שלא יכתב תחילה בתורה. וכדאיתא בירושלמי²⁸ על הפסוק²⁹ “כי לא דבר ריק הוא מכם”, “ואם הוא ריק, מכם הוא”, והיינו, שהחסרון הוא (לא בתורה ח”ו, אלא) בידיעה שלו.

ה. וזהו גם המענה — בדרך אגב — לאלו שאומרים להיפך:

ובהקדמה — שכאשר חיים בחושך כפול ומכופל, הנה גם “בור”, שהו”ע של סכנה, יכולים לומר עליו שזהו פתח ומוצא וענין של הצלה...! ועאכו”כ שיכולים לומר להיפך ממה שכתוב בפירוש, ואין פוצה פה ומצפצף לחלוק על זה!

ובנדר”ד: יש יהודי שאמר, שלא שייך שבתורה תהי’ ידיעה אודות דברי ימי עולם, עניני בעלי־חיים, או ענינים השייכים לשבע חכמות חיזוניות (כפי שנקראים ע”י חוקרי ישראל מימי הביניים)³⁰; ולאחרי שאמר זאת, לא שייך שיאמר “טעיתי”, ואדרבה: הוא הולך ומפרסם את דבריו בדפוס, ומתפלפלים בדבריו בשקו”ט כו’.

ועד כדי כך הגיעו הדברים, שמוסיף לומר, שמי שאומר שמהתורה יכולים לדעת גיל העולם או נחש לכמה מוליד, הרי זה היפך התורה והיפך הקדושה כו’ (אינני רוצה לחזור על המילים שמשמש בהם: היפך הברכה וקידוש השם)!!!

(24) ב”ר בתחלתו. (28) פאה פ”א ה”א. וש”נ.
(25) ח, ב. (29) האזינו לב, מז.
(26) ראה חדא”ג מהרש”א שם. (30) ראה ראב”ע משלי ט, א. וראה גם
(27) שם, סע”א. תו”מ ח”ס ס”ע 349.

לעורר את הכחות הפנימיים, כיון שכחות האדם קשורים עם מרוצת הדם ש”הוא הנפש”⁵⁴.

ומזה מובן גם בנוגע ל”קשה .. לפני הקב”ה” — שמורה על התגלות ענינים באלקות באופן נעלה יותר מבשאר ענינים שעליהם לא נאמר הלשון קשה.

וענין זה מתחדש ביתר שאת וביתר עוז ביום השנה לסילוקן של צדיקים, ש”קשה לפני הקב”ה כיום שנשתכרו בו הלוחות”.

י. ויש לבאר תחילה הקשר והשייכות בין ב’ הענינים ד”סילוקן של צדיקים” ו”שבירת הלוחות”:

בנוגע לשבירת הלוחות אמרו חז”ל⁵⁵ ש”פרח אות הכתב מעליהם”⁵⁶, היינו, שפרחו האותיות שהיו תחילה מציאות אחת עם הלוחות, “חרות על הלוחות”⁵⁷, “ונמצאו כבדים על ידיו של משה”, ולא יכול משה לסבול .. והשליכן מידי ונשתברו”⁵⁸.

וכן הוא גם בסילוקן של צדיקים — סילוק הנשמה מן הגוף — שבריא אתם ע”י הקב”ה היא באופן שנעשים מציאות אחת (כמו שהאותיות הם מציאות אחת עם הלוחות), שהרי כל זמן שהאדם חי לא שייך לחלק בין הנשמה לגוף ולמצוא חלק בגוף שאין בו נשמה (ועד”ז בנוגע לנשמה כו’), ואילו סילוק הנשמה הוא כמו שהאותיות פורחות ונשארים הלוחות בלבד ללא האותיות.

ובפרט ע”פ תורת הבעש”ט⁵⁹ ש”שמו אשר יקראו לו” הוא חיותו כו’, כמבואר בארוכה באור תורה להרב המגיד⁶⁰ על הפסוק⁶¹ “וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי” הוא שמו”, ונמצא, שחיותו של האדם בשעה שנשמתו בגופו היא ע”י אותיות השם, כמבואר בארוכה בלקו”ת⁶² שאותיות השם מחברים את הנשמה עם הגוף, כך, שסילוק החיות הוא באופן שהאותיות פורחות (בדוגמת שבירת הלוחות).

יא. ולכאורה הרי זה מורה על ענין שאין בו טוב כלל.

אך מצינו בזה דבר פלא, ופלא גדול ביותר:

(54) פרשתנו (ראה) יב, כג. נזכר בפירוש.
(55) תנחומא תשא כו. וראה פסחים פז, (57) תשא לב, טז.
(56) ירושלמי תענית פ”ד ה”ה. פרדר”א (58) פרדר”א שם.
(59) תניא שעהיחיה”א פ”א. (60) בתחלתו (ד, סע”ב ואילך).
(61) בראשית ב, יט. (62) בהר מא, ג.
(56) ראה לקמן סט”ז — שכן הוא גם לשיטת רש”י בפשוטו של מקרא, אף שלא

בליל חמשה עשר בניסן בכל שנה ושנה, כמובן ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל⁴⁶), כך, שזהו ענין שנפעל כביכול בהקב"ה בכבודו ובעצמו.

וכן הוא בנוגע יום השנה ("אָרְצֵיִט") של כל אחד מישראל, "עמך כולם צדיקים"⁴⁷, ובפרט כאשר גם בגלוי הוא צדיק וכו' — שמלבד שני הענינים האמורים לעיל: ההליכה מחיל אל חיל של הצדיק עצמו בעוה"ב, ופעולת ההליכה מחיל אל חיל אצל כל השייכים אליו בעוה"ז — נפעל עוד ענין מיוחד בנוגע להקב"ה.

ט. וענין זה מצינו בפרשת השבוע שקראו ולמדו בשבת שלפנ"ז [ש"מיני' מתברכין כולהו יומין]⁴⁸, היינו, שמיום השבת נמשכת ברכה והמשכה על כל ששת הימים שלאחרי השבת, והרי הברכה וההמשכה היא ע"י התורה, כמדובר לעיל (ס"ג-ד) — פרשת עקב — שיש בה ענין ששייך במיוחד לסילוקן של צדיקים, כפי שמביא רש"י בפירושו על התורה⁴⁹ (ומזה מובן שזהו ענין ששייך לכל אחד, אפילו לבן חמש שלומד מקרא עם פירוש רש"י): "קשה מיתתן (סילוקן)⁵⁰ של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות", והיינו, שזהו ענין שפועל כביכול אצל הקב"ה. והענין בזה⁵¹:

הטעם שחז"ל משתמשים בלשון "קשה .. לפני הקב"ה", אף שלגבי הקב"ה לא שייך לכאורה לומר שישנו ענין ש"קשה" אצלו, שהרי הוא "כל יכול" — הרי זה לפני ש"דיברה תורה כלשון בני אדם"⁵², כיון שמהענין ד"קשה" כפי שהוא בלשון בני אדם, יובן הפירוש ד"קשה .. לפני הקב"ה".

ובכן: החילוק אצל בן־אדם בין דבר שהוא קל בפניו לדבר שהוא קשה בפניו הוא — שבנוגע לדבר קל אינו צריך להתאמץ, אבל כשישנו דבר הקשה לפניו, אזי צריך לגלות בעצמו תוספת כח ביתר שאת וביתר עוז, והיינו, שלא מספיק להשתמש בכחות הגלויים שלו, אלא עליו להתאמץ ולגלות את הכחות הפנימיים שלו.

ועד שמצינו בספרים⁵³ בטעם הדבר שכאשר אדם מתאמץ מאדימים פניו, שזהו בגלל תוספת דם בעורקים שבפנים, כתוצאה מזה שהוצרך

46) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

47) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ לקו"ש ח"ד ע' 30 ואילך (משיחה זו).

48) זח"ב סג, ב. פח, א.

49) ברכות לא, ב. וש"נ.

50) 53

51) 48

52) 49

ובכן: זה כמה שנים שמתנהלת שקו"ט בענין זה, ולא עלה על דעתו של אף אחד לשאול שאלה: איך אפשר לומר שאין בתורה ענינים של דברי ימי העולם, ענינים בנוגע לחיי אדם, בעלי־חיים וצמחים וכיו"ב — בה בשעה שכל אחד יודע שישנם גמרות מודפסות שכל אחד יכול לעיין בהם ולראות שיש בהם משניות וברייתות ומאמרי אמוראים שמדברים ומעידים בנוגע לענינים אלו, ולדוגמא: משנה מפורשת³¹ בנוגע לקשקשת וסנפיר בסימני דגים, וכן בנוגע לקרניים וטלפיים בסימני חיות, ולאח"ז גם בגמרא: "נחש לכמה מיעבר ומוליד" (כנ"ל), ועוד כו"כ ענינים כיו"ב.

והרי אין זו רק סתם טעות בהבנת ענין בתורה, אלא זהו חסרון בכללות הגישה לדעת מהותה של תורה!

הוא בונה לעצמו "מהלך המחשבה" כפי שנראה בעיניו באיזה אופן הוצרך הקב"ה ליתן תורה, וברור לו שכיון שכך מתקבל אצלו, לא יכול הקב"ה, כביכול, לעשות באופן אחר!... אלא מאי, ישנם משניות וברייתות וגמרות ודינים שהיסוד שלהם הוא היפך דבריו — אז יש קושיא! הוא לא מתפעל מקושיא!...

וכאמור לעיל — חיים בחושך כפול ומכופל, כך, שהפלא הוא לא רק על זה שאומרים ענינים שאין להם שחר, כמו "מיהו יהודי", ועד"ז הענין המדובר עתה בנוגע לכללות התורה, אלא פלא גדול יותר היא העובדה שה"עולם" שמסביב עומד בהתפעלות מה"המצאה הנפלאה" שמגדילה את קדושת התורה... ולא תופסים שלא מדובר כאן אודות תורת ה', תורת משה, ולא אודות "דת משה וישראל"; זהו ענין שבדה מלבו כפי שנראה בעיניו איך הוצרכה להיות תורה!

ולפלא, שבין אלו שמפלפלים בדבריו, יש רבנים מוסמכים וראשי־ישיבות, ומתפלפלים איזה פרט נכון ואיזה פרט אינו נכון וכו' וכו' — בה בשעה שהענין כולו אינו שייך לתורתנו, תורת אמת, כפי שנתבארה במשניות מפורשות (לא כמו תושב"כ שאפשר לגלות בה פנים שלא כהלכה³²) שעליהם בנויים כמה דינים בשו"ע הלכה למעשה.

עד כאן — מאמר המוסגר.

ו. ובנוגע לעניננו:

מצוות התורה נחלקים לעדות חוקים ומשפטים: ענין ה"עדות" הוא — כשמו — עדות וזכרון על ענינים שהיו בעבר; "חוקים" — "חוקה

31) אבות פ"ג מ"א.

32) נדה נא, ב.

חקקתי³³ — הם מצוות שלא ידוע הטעם שלהם; ו"משפטים" — הם ענינים שכליים, וכדברי הגמרא³⁴ "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה", ועוד כו"כ ענינים שכליים.

והנה, חלק המצוות שנקרא בשם "עדות" — החל מחג הפסח, "ראש לרגלים"³⁵, שענינו "זכר ליציאת מצרים", ועוד לפנ"ז, ענין השבת, שהוא "זכר למעשה בראשית" — אף שאינו דבר המוכרח בשכל, שלכן לא נכלל בסוג ד"משפטים", הרי גם אינו נכלל בסוג ד"חוקים", "חוקה חקקתי", ללא טעם, אלא זהו ענין שיש עליו טעם, כמ"ש³⁶ "זכור³⁷ את יום השבת לקדשו.. כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ גו' וינח ביום השביעי", ולכן "לא תעשה כל מלאכה גו'".

ומובן, שבזכרון ענין זה (וכן בזכרון כל ענין שאירע לפני זמן רב) יש ב' נקודות: (א) ההתחדשות שנפעל בהענין הנזכר עצמו. (ב) הפעולה על האדם שמזכיר זאת, כדלקמן.

ז. ביאור הדברים:

כיון שיום השבת הוא "זכר למעשה בראשית", הרי מובן, שכל שבת ושבת הוא כמו "שבת בראשית" — שבו נעשה שינוי בבנין העולם, וגם עכשיו אינו דומה העולם כמו שהוא בשבת ימי החול לכמו שהוא ביום השבת, כיון שהענין דאיסור מלאכה בשבת פועל קדושה בעולם. וכידוע גם מ"ש הצמח-צדק בדרך מצוותיך³⁸, שביום השבת גם האכילה כפשוטה היא באופן אחר מהאכילה שבכל יום — מיוסד על מאמר הזהר³⁹ "פרש שבתכם לא קאמר", היינו, שביום השבת אין ענין של "פרש", כיון שהעולם מתעלה לדרגא נעלית יותר מאשר בשבת ימי החול.

ויתירה מזה: ע"פ ציווי חז"ל⁴⁰ "מעלין בקודש", הנה בכל שבת יש ענין של התחדשות והוספה לגבי כל השבתות שלפנ"ז, ועד להוספה שלא בערך.

[וזהו גם הביאור על הקושיא הידועה⁴¹ מדוע אומרים בימי השבוע "היום יום ראשון בשבת", אף שכבר עברו רכבות ימים משי"ב עד עתה]

(33) במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג. השבת" (ואתחנן ה, יב).
 (34) ועוד.
 (35) עירובין ק, סע"ב.
 (36) ר"ה בתחלתה. שם ד, א.
 (37) נוסף על הענין ד"שמור את יום
 (38) מצות לא תבערו אש בסופה (צ, א"ב).
 (39) ח"ב פח, ב. וראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.
 (40) ברכות כח, א. וש"נ.
 (41) לקו"ת שה"ש כה, סע"א. ובכ"מ.

(ולא כמו בנוגע למנין השנים, שבמהלך השנים הולך וגדל המספר בהמשך לשנים שלפנ"ז) — מפני שבנוגע לימי השבוע יש קיום לעולם רק לשבעה ימים, ולאח"ז חוזר ומתחדש הענין ד"נער הייתי גם זקנתי"⁴² ש"שר העולם אמרו⁴³, ש"חוזר ונמשך להיות בכחי נער", כך, שלאחרי השבת אין זה יום שמיני, או (בשבוע שלאח"ז) יום חמשה עשר (וכן הלאה עד ליום ראשון בשבוע זה), אלא "כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של ששת ימי בראשית".

זאת ועוד:

כיון שהחידוש דשבת לגבי ששת ימי השבוע ("ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ גו' וביום השביעי שבת וינפש") הוא באופן שמוטל על יהודי החיוב ד"זכור" ו"שמור", הרי מובן, שבאותו יום שבו מקיים את הציווי "זכור" ו"שמור" נעשה גם הוא בעצמו באופן אחר מכמו שהוא בששת ימי החול.

וכן הוא בכל ענין של זכרון על העבר, כמו חג הפסח שהוא "זכר ליציאת מצרים" (כנ"ל), שיש בו ב' נקודות הנ"ל: התחדשות הענין עצמו, והפעולה על האדם שזוכר זאת.

ומזה מובן גם בנוגע לזכרון של יום השנה ("יאָרְצִיִּיט") — שישנו העילוי שנעשה אצל בעל היאָרְצִיִּיט, שהולך בעוה"ב מחיל אל חיל בעילוי שלא בערך, וישנו גם הענין שניתוסף אצל כל אלו ששייכים ומקושרים אליו.

ח. ובכל הנ"ל ניתוסף נקודה שלישית — בנוגע להקב"ה:

ענינו של יום השבת — שהקב"ה "שבת וינפש", ונמצא בתנועה של עלי' והבדלה ("אָפּגַעטראָגן") ממלאכת בריאת שמים וארץ, לאחרי שבששת ימי השבוע ישנה הירידה וההמשכה לברוא שמים וארץ וכל צבאם (ואין כאן המקום להאריך בביאור הענין שביום השבת נעשה קיום העולם מצד בחי' המחשבה כו'⁴⁴).

וע"פ האמור שבכל שבת יש חידוש והוספה לגבי השבתות שלפנ"ז, הרי מובן שניתוסף גם בשביתת הקב"ה ("שבת וינפש") לגבי כל השבתות שלפנ"ז.

ועד"ז בנוגע לראשון לרגלים, שאז "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו בעצמו וגאלם"⁴⁵ (ועד"ז ישנו הגילוי ד"בכבודו ובעצמו"

(44) ראה לקו"ת דרושי ש"ש טו, ג. ובכ"מ.
 (45) נוסח הגש"פ.

(42) תהלים לז, כה.
 (43) יבמות טז, ב.